

Змієнко Д.М., ст., *Савіних-Пальцева Л.В., ст. викл.*
Одеський державний екологічний університет
**МІЖНАРОДНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗИТКУ ЗООПАРКОВОЇ
СПРАВИ**

Етичні проблеми охорони природи і всього живого стають проблемами, що зачіпають кожного з нас, тому особливо гостро постає проблема формування гуманного ставлення людини до інших живих істот, здатних відчувати біль і страждання.

З давніх давен дикі тварини використовувалися, одомашнювалися та розміщувалися за ґратами й огорожами. Це почалося вже з 100 ст. до н.е., приручалися спочатку вівці, кози, свині та собаки. У наступних тисячоліттях, утримання диких тварин мало культовий характер. Місця храмів і святі гаї були місцем перебування різних видів тварин і мали релігійне або культове значення. В III-II тис. до н.е. шумери та індійці почитали в храмах різних антилоп і газелей, слонів і тигрів, буйволів, мавп і крокодилів. Фараони хизувалися тим, що поряд зі свійськими тваринами приносять у жертву величезні череди антилоп, жирафів та газелей. У гробниці єгипетських фараонів, вкладалися зоопарки, це було символом заможності і влади, проводилися навіть звіроловні експедиції. У той самий час перші звіроводні ферми виникли в китайських династіях - імператриця Танки побудувала мармуровий палац для оленів, імператор Вен Ванг заклав всесвітньовідомий «Парк мудрості» площею 400 га між Пекіном і Нанкіном. Олександр Македонський привозив зі своїх походів диких тварин для свого викладача – філософа Аристотеля, який написав свою всесвітньовідому «Історію тварин», у якій точно зображувалися вже понад 300 видів хребетних тварин. З XIV ст. в Європі виникали звіринці та зоопарки: у Нідерландах, Англії, Франції (Тюільрі в Парижі, парк Версаля), Саксонії (Дрезден), Австрії (с. Кабана, Нойгебау біля Відня) і в Пруссії (Потсдамський фазаній двір, Берлінський острів павичів та ін.). Проте, всі ці звіринці слугували винятково для розваги володарів та їх придворних.

З кінця 60-х прийнято низку європейських конвенцій, що вноормовують сферу поводження з тваринами та істотно її гуманізують, тому що сотні тисяч диких тварин все ще утримуються в неналежних умовах. Умови, що не задовольняють природним потребам тварин, викликають обурення у представників громадськості. На міжнародному семінарі у Стразбурзі (24.11.2006 р.), було прийнято спільну декларацію «Добробут тварин в Європі: досягнення та перспективи». Гостро постала необхідність узгодити мінімальні стандарти добробуту диких тварин, відповідно до Лісабонського договору, ст. 13, який визнає тварин розумними істотами. Європейська комісія визнала важливість розробки та видання стратегії захисту диких тварин в країнах ЄС, вперше включивши положення, що стосується забезпечення та захисту диких тварин у неволі.

Зоопарки входять до природно-заповідного фонду України. Вони створюються з метою організації екологічної, освітньо-виховної роботи, створення експозицій рідкісних, екзотичних та місцевих видів тварин, збереження їх генофонду, вивчення дикої фауни і розробки наукових основ її розведення у неволі. На сьогодні в Україні діє 12 зоопарків, з них 7 мають загальнодержавні. Зоопарки України повинні демонструвати повне розуміння та повагу до прав тварин, що знаходяться в них на утриманні. Рішенням загальних зборів засновників Української асоціації зоопарків та акваріумів (УАЗА) (Протокол № 2 від 03.12.14 р.) було затверджено Етичний кодекс членів УАЗА. Визнання зоопарками України «Всесвітньої природоохоронної стратегії зоопарків» є необхідною і обов'язковою умовою їх участі в УАЗА. Враховуючи необхідність реформування самої системи зоопарків, відповідно до європейського законодавства, виникає гостра необхідність зміни підходів до збереження та репродукції зникаючих видів у неволі, причому необхідні не тільки законодавчі зміни, але й гуманізація громади, щодо визнання неприпустимим комерційне використання тварин в дельфінаріях, океанаріях, акваріумах, зокрема й в зоологічних парках.